

Bazı hususiyetler ve metod itibariyle Kur'ân'dan Risale-i Nur'a yansımalar - 2

3- Usandırmama bakımından yansımalar:

Kur'ân'ın hususiyetlerinden biri de usandırmamasıdır, tekrar be tekrar okunduğu halde bıkkınlık vermemesidir. Bediüzzaman, normal şartlarda, en lezzetli şey de olsa, bir şeyin tekrarının insanı bıkkınlığa sevk edeceğini; ancak Kur'ân'daki tekrarın bunun tam aksine olduğunu, ondaki tekrarın kelâmı daha da tatlı ve canlı hale getirdiğini, okuyanı rahatlatan ve ona itmi'nan kazandıran bir özellikte olduğunu ifade eder.

Meselâ: "Bismillahirrahmanirrahim" gibi âyetlerde bulunan ukde-i hayatiye ve nuranî esaslar, tekerrür ettikçe iştahları açan misk gibi, karıştırıldıkça kokar.

"Kur'ân'ın hey'et-i mecmuasıyla kalplere kut ve kuvvet olup, tekrarı usanç değil, halâvet ve lezzet verir..."

Kur'ân'ın bu hususiyeti Kur'ân'ın hakikî bir tefsiri olan Risale-i Nur'da yansımış, Risale-i Nur'un bunca yıldır bunca insan tarafından sürekli okunuyor olması onun tefsir etmeye çalıştığı Kur'ân'ın usandırmama özelliğine mazhar olduğunun göstergesidir. Kur'ân'da Risale-i Nur'a yansıyan bu özelliğe Bediüzzaman şöyle işaret eder: "Bu çok usandırıcı ve dehşetli zamanda usandırmayacak bir tarzda, çok tekrarlarla beraber, akli başında olanları Risale-i Nur'la meşgul ediyor. Re'fet Beyin mektubunda dediği, 'Risale-i Nur'un en bariz hasiyeti usandırmamak; yüz defa okunsa, yüz birinci defa yine zevkle okunabilir.' Pek doğru demiş."7

"Evvelâ: Mektubunuzda Risale-i Nur'un mizanlarını her okuduğunda daha ziyade istifade ettiğinizi yazıyorsunuz. Evet, kardeşim, o risaleler Kur'ân'dan alındığı için kut ve gıda hükmündedir. Her gün gıdaya ihtiyaç hissedildiği gibi her vakit bu gıda-i ruhaniye ihtiyaç hissedilir. Senin gibi ruhu inkişaf edip kalbi intibaha gelen zatlar okumaktan usanmaz. Bu Kur'ânî ilâçlar sair risaleler gibi tefekkür (meyve) nev'inden değil ki usanç versin. Belki teğaddidir."8

Siz onların mütalâasını, kıymettar bir ibadet olan tefekkür nev'inden9 telâkki ediniz. Ve onlardaki ilmi, envar-ı imandan ve marifetullahtan tasavvur ediniz ki, usanç vermesin. Hem sizde ve müstemi'inde iştihak olduğu zaman okuyunuz.10 Eskiden bir kardeşim bana demişti: 'Ben otuz defa Onuncu Sözü okuduğum halde, yine tekrar ile okumasına iştihak ve ihtiyaç his ediyorum.' Ve bundan bildim ki, Kur'ân'ın mümtaz bir hassası olan usandırmamak, Kur'ân'ın hakikatlerinin bir ma'kesi, bir âyinesi, bir hakikatli tefsiri olan Nur risâlelerine de in'ikas etmiş bulunuyor.11

4- Vahiy ve Sünûhat-ı İlhamiye ilişkisi açısından yansımalar:

Bediüzzaman daha gençliğin erken dönemlerinde İslâm dinine ait seksen doksan cilt kitabı hafızasına almış, yine gençliğinde yaşadığı çağın fen ve felsefesiyle meşgul olmuş; hatta bu konuda eserler de yazmış bir mütefekkindir. Yani kesbî ilim yok değil. Hatta bu kazanımların Kur'ân hakikatlerine çıkabilmek için birer merdiven görevini gördüğü, birer hazırlık evresini oluşturduğu (mukaddeme-i ihzariyye) yine kendisi tarafından ifade edilmektedir. Ama bir şey daha ifade etmektedir Bediüzzaman, o da şudur: Risale-i Nur'un te'lifinin ilimle, fikir jimnastiği yaparak değil çoğunlukla sünûhatla, ilhamla, ihtârat ve istihracatla (istihracat-ı Kur'âniye) yapıldığı gerçeğidir.

Kur'ân'ın vahiy, onun tefsiri olan Risale-i Nur'un ilham ve sünûhat veya sünûhat-ı ilhamiye olması da düşündürücüdür.¹² "Nitekim Kur'ân-ı Kerîm ümmi bir resule vahiy, Risale-i Nur da yarım ümmi bir müellife (veya varise) ilham edilmiştir. Müellifin yarım ümmi olması ile telifatın harikulâde bir şekilde yapılmış olması ihtiyar ve tasarrufu müellifinin elinden almış oluyor."¹³ Yani Risale-i Nur'un telifi müellifinin ihtiyarı haricinde gerçekleşmiştir¹⁴ diyebiliriz. Risale-i Nur'da bu manayı açıkça ifade eden ve bu tezi(mizi) destekleyen birçok materyali bulmak mümkündür.

Örnek olarak bir kaçını zikrederim:

- 1- Risale-i Nur 20. asrın Müslümanlarını ve bütün insanları koyu fikir karanlıklarından ve müthiş dalâlet yollarından kurtarmak için müellifinin kendi ihtiyarıyla değil, bir ihsan-ı ilâhî olarak yazılmış olan ilhamî bir eserdir.¹⁵
- 2- Benim arzum ve belki ihtiyarım olmadan ne için böyle olmuş? Kuvve-i hafızama gelen nisyandan sıkıldım. Birden şiddetli bir ihtar ile ...¹⁶
- 3- İhtiyarsız, o esasa küçük fıkralar ve bazı kayıtlar ilâve edildiği vakit, birden başka bir şekil aldı.¹⁷
- 4- ... O bir kısım hakikatlerin, fakat letafetli başka tarzlarda izah edilmelerinde adeta ihtiyarım olmadan beni istimal ettiğini bildim çok şükür ettim.¹⁸
- 5- Hem te'lif ihtiyarımız dairesinde değil.¹⁹
- 6- Risale-i Nur'un mesaili ilimle, fikirle ve kasti bir ihtiyar ile değil, ekseriyet-i mutlaka ile sünûhat, zuhurat, ihtarat ile oluyor.²⁰
- 7- Hatta bir kısım risaleleri ihtiyarım haricinde yazdığım gibi, Risale-i Nur'un ehemmiyetini zikretmekte ihtiyarsız hükmündeyim.²¹
- 8- Yani Risaletü'n-Nur'un mertebesi ikinci ve üçüncüde olduğuna işarettir. Vahiy değil ve olamaz, belki ilham ve istihraçtır.²²
- 9- Hakaika dair mesailde külliyatları ve bazen de tafsilatları sünûhat-ı ilhamiye nev'inden olduğundan hemen umumiyetle şüphesizdir, kat'idir.²³
- 10- Birden hatıra geldi ki: Bu üç farkın sırrı ile Risaletü'n-Nur'un mertebesi üçüncü olmasıdır. Yani vahiy değil ve olamaz. Hem umumiyetle dahi ilham değil, belki ekseriyetle, Kur'ân'ın feyziyle ve medediyle kalbe gelen sünûhat ve istihraçat-ı Kur'âniyedir.²⁴
- 11- (Üçüncü nokta) Risale-i Nur'un baştan beri ism-i Hakim ve Rahim'in mahzarı olduğundan bu üç âyetin ahirleri ism-i Hakim ile ve gelecek yirmi beşinci dahi Rahman ve Rahim ile bağlamaları münasebet-i maneviyeyi cidden kuvvetlendiriyor. İşte bu kuvvetli münasebet-i maneviyeye binaen deriz ki: "Tenzilü'l-Kitabî" cümlesinin sarîh bir manası Asr-ı Saadet'te vahiy suretiyle Kitab-ı Mübin'in nüzulü olduğu gibi, manayı işaretisi ile de, her asır da o Kitab-ı Mübin'in mertebesi arşiyesinden ve mu'cize-i maneviyesinden feyz ve ilham tarikiyle onun gizli hakikatlerinin bürhanları iniyor, nüzul ediyor, diyerek şu asırda bir şakirdini ve bir lem'asını cenâh-ı himayetine ve daire-i harimine bir hususi iltifat ile alıyor.²⁵

5- Konuların sınıflandırılmamış olması açısından yansımalar:

Kur'ân'ı incelediğimizde diğer kitaplardan farklı olarak, konulara göre tertip edilmediğini görürüz. Meselâ haşir ana başlığı altında haşirle ilgili bütün âyetler dizilmemiştir. Tevhid, Nübüvvet ve diğer (bütün) konular için de aynı şeyi söyleyebiliriz. "Kur'ân'ın konuları ekseriyet itibarıyla iç içe geçmiş durumdadır."²⁶ Mevzular Kur'ân'ın bütününe yayılmış, serpiştirilmiş bir biçimde verilmiştir.

Kur'ân'daki bu hususiyet manevî bir tefsiri olan Risale-i Nur'a da yansımıştır. Gerçekten Risale-i Nur diğer eserlerden farklı olarak yazılmış ve tanzim edilmiştir. (Yazdırılmış desek daha doğru olur.) Kur'ân'a âyinedarlık eder (benzer) bir tarzda konular belli başlıklar altında toplanmamış, külliyatın bütününe yayılmıştır. Kur'ân'ın sûre ve âyetleri birbirine ayine olduğu ve birbirini tefsir ettiği gibi Risale-i Nur'un da meseleleri birçok noktalarda birbirine yansıyor, birbirini tefsir ediyor. Kur'ân'ın en birinci tefsiri Kur'ân olduğu gibi, Risale-i Nur'un herhangi bir meselesini anlamak için yine Risale-i Nur'un diğer bir yerindeki meselesi ile tefsir etmek gereğini duyuyoruz. Bu biraz da konuların tasnif edilmemiş veya ettirilmemiş olmasıyla ilgilidir ve bir hikmete mebni olmalıdır. Kur'ân'ın bütününe veya külliyatın bütününe insanların dikkatini çekmek ve o manevî hazinenin bütününü insanı tanıştırmak, haberdar etmek gibi... Veya dört ana konuyu (Tevhid, Haşir, Nübüvvet, Adalet) bütünün her bir parçasında nazara vererek hiç kimseyi mahrum etmemek gibi. Risale-i Nur'da bu durumun biraz ilham ve sünûhatla ilgili olduğunu düşünüyorum. Yani Bediüzzaman Risale-i Nur'ları plan ve program yaparak yazmasından çok, ilham ve sünûhata mazhar olarak telif etmiştir.

6- Yediden yetmişe her yaşa, havastan avama her tabakaya hitap etmesi açısından yansımalar:

Kur'ân semavî bir sofradır. Bu sofradan yediden yetmişe her yaştaki insan nimetlendiği gibi kavrayış itibariyle avamdan havasa her tabakadan insan gıdasını alabilir. Herkesin istifade edebileceği, herkese açık manevî bir ziyafettir. Kur'ân'ın irşad dairesinin böyle kuşatıcı bir genişliği vardır.

Kur'ân'ın bu özelliğine Risale-i Nur'da şöyle işaret edilmiştir:

“Hem Kur'ân'ın mertebe-i irşadında öyle bir genişlik vardır ki bir tek dersinde Hazret-i Cibril (as) bir tıfl-ı nevreside (çocuk) ile omuz omuza o dersi dinler, hisselerini alırlar. Ve İbn-i Sina gibi bir dahi feylesof en âmi bir ehl-i kıraatla diz dize aynı dersi okurlar; derslerini alırlar. Hatta bazen olur ki, âmi adam, kuvvet ve safvet-i iman cihetiyle, İbn-i Sina'dan daha ziyade istifade eder.”²⁷

Kur'ân'ın bir manevî mu'cizesi olan Risale-i Nur'un etrafında yediden yetmişe her yaştan ve yine avamdan havasa her tabakadan insanın kümelenildiğini ve istifade ettiğini görüyoruz ve yaşıyoruz. Bu da irşad noktasındaki Kur'ânî hususiyetinin Risale-i Nur'a yansıdığını gösteriyor.

7- Birinci derece muhatap tabaka açısından yansımalar:

Kur'ân bütün insan tabakalarına hitap etmekle beraber Kur'ân'ın birinci derecede muhatapı avam tabakasıdır. Avam tabakasına olan hitapta havassın da payı vardır. Oradan hissesini alabilir. Eğer Kur'ân havas tabakasını esas alıp onların seviyesine göre hitap etseydi avam tabakası istifade edemezdi. Fakat umuma yapılan bir hitapta azınlık kalan havas da istifade eder.²⁸ Risale-i Nur'un da tabiri yerindeyse hedef kitlesi avam tabakasıdır. Risale-i Nur avam-ı ehl-i imanın imanını küfrü mutlakten ve şüphelerden kurtarmak için yazılmıştır.²⁹ Fakat havas tabakasını da ihmal etmemiştir. Bu noktada Risale-i Nur, Kur'anî bir hususiyeti yansıtıyor.

8- İnsanın bütün lâtifelerine hitap etme noktasında yansımalar:

Kur'ân insanı bir bütün olarak ele alır ve ona hitap eder. Sadece akla hitap edip, kalbi ihmal etmez veya kalbe hitap edip diğer duygularını gıdasız bırakmaz. Kur'ân'a muhatap olan bir insanın bütün duyguları; aklı, kalbi, ruhu, vicdanı, hayali paylarını alırlar. Bu noktada Risale-i Nur, Kur'ân'a iyi bir ayine olmuş, kelâmcılar gibi akla önem verip kalbi ihmal etmez veya ehl-i tasavvuf gibi sadece kalp ayağıyla süluk etmez. Akıl ve kalbin mezciyle hakikata yürür. Aynı zamanda ruh, hayal ve sair lâtifeleri de tatmin eder. Bediüzzaman bu gerçeği şöyle ifade eder: “Risale-i Nur sadece akîl mesail-i ilmiye değildir; belki hem kalbî, hem ruhî hem halî mesail-i imaniyedir.”

Hem Risale-i Nur, sair ulemanın eserleri gibi, yalnız aklın ayağıyla ve nazarıyla ders vermez ve evliya misillü yalnız kalbin keşf ve zevkiyle hareket etmiyor, belki akıl ve kalbin ittihat ve imtizacı ve ruh ve sair letaifin teavünü ayağıyla hareket ederek evc-i alaya uçar; taarruz eden felsefenin değil ayağı, belki gözü yetişmediği yerlere çıkar, hakaik-i imaniyeyi kör gözüne de gösterir.”³⁰

9- Kâinata ve bilimlere bakış açısı bakımından yansımalar:

Kur'ân, bilimlerden, bilimler için bahsetmez. Yani Kur'ân bir fizik, kimya veya biyoloji kitabı değildir. Bütün bilimler Kur'ân'da nüveler halinde belki mevcuttur. Ama Kur'ân'ın bilimlerden veya kâinattan bahsi Allah'ın varlığına ve birliğine delil getirmek içindir. İlimler mizan ve nizamın zenbereği olduğu için bahs-i Kur'ân'a dahil olmuşlardır. Kur'ân kâinata ve bilimlere Allah hesabına (mana-i harfiyle) bakar, kendi hesaplarına (mana-i ismi) bakmaz. Risale-i Nur'da da birçok bilimler yer alır. Fakat bütün bunlar istidlâl içindir. Yani Risale-i Nur, Kur'ân'ı rehber edinerek kâinata mana-i ismiyle değil mana-i harfi ile bakar. Bu noktada Kur'ân'a âyine olmaktadır.

DİPNOTLAR:

7. Nursî, Bediüzzaman, Kastamonu Lâhikası, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 166.

8. Nursî, Bediüzzaman, Barla Lâhikası, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 180.

9. Age., s. 180.

10. Age. 134.

11. Nursî, Bediüzzaman, Tarihçe-i Hayat, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 513.

12. Nursî, Bediüzzaman, Barla Lâhikası, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 97.

13. Mücahid Bilici, “Risale-i Nur: The Tefsir, Köprü, Sayı: 50 (Bahar-95).

14. Nursî, Said, Emirdağ Lâhikası, Yeni Asya Neş, İst, 2002, II.c. s. 311-312.

15. Nursî, Said, Sözler, Konferans, Yeni Asya Neş. İst. 2002.

16. Nursî, Said, Kastamonu Lâhikası, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 13.

17. Age., s. 12.
18. Age., s. 31.
19. Age., s. 105.
20. Age., s. 163; Barla Lâhikası, s. 17, 97, 175.
21. Nursî, Said, Sikke-i Tasdiki Gaybi, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 101.
22. Age., s. 82, 29. âyetin haşiyesi.
23. Nursî, Said, Barla Lâhikası, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 97.
24. Nursî, Said, Sikke-i Tasdiki Gaybi, Yeni Asya Neş. İst. 2002, 1. Şuâ, s. 89.
25. Age., 1. Şuâ, 24. âyet s. 86.
26. Mehmet Kileci, Risale-i Nur'da Kur'ân Mu'cizesi, İstanbul, İz Yayıncılık, 1997, s. 189.
27. Nursî, Said, Mektubat, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 188; Sözler, 25. söz, 1. şu'le 7. kısmın en son kısmı s. 354.
28. Nursî, Said, İşaratü'l-İcaz, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 169.
29. Nursî, Said, Emirdağ Lâhikası I, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 80-81.
30. Nursî, Said, Kastamonu Lâhikası, Yeni Asya Neş. İst. 2002, s. 13.

ABDÜLHALİM BİLİCİ Yeni Asya Gazetesi 21 Aralık 2012, Cuma